

1852-30

Richtlijnen Milieueffectrapport

Winning suppletiezand Noordzee
2008 t/m 2012

Inspectie Verkeer en Waterstaat

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rijkswaterstaat

RICHTLIJNEN

MILIEUEFFECTRAPPORT

WINNING SUPPLETIEZAND

NOORDZEE 2008 t/m 2012

initiatiefnemer: Rijkswaterstaat – Noord-Holland

Opgemaakt door:
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Inspectie Verkeer en Waterstaat
Divisie Water Toezichteenheid Waterbeheer

maart 2007

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	3
2.	Hoofdpunten van het MER	3
3.	Achtergrond en besluitvorming	4
3.1	<u>Achtergrond, probleemstelling en doel</u>	4
3.1.1	Kustlijnbeheer en kustversterking.....	4
3.1.2	Winnen van suppletiezand	4
3.2	<u>Beleidskader</u>	4
3.3	Te nemen besluit(en).....	6
4.	Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
4.1	Selectie plangebieden, wingebieden en wincellen.....	6
4.2	Voorgenomen activiteit en alternatieven	7
5.	Referentie	8
6.	Milieugevolgen	9
6.1	Algemeen	9
6.2	Bodem, morfologie, water	9
6.3	Natuur	9
6.3.1	Ecologische effecten	9
6.3.2	Informatie voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet	10
6.4	Cumulatieve effecten	10
6.5	Overige gevolgen	11
7.	Overige PUNTEN	11

bijlage 1 Reacties Bevoegd Gezag

bijlage 2 Nota van Antwoord

1. INLEIDING

Voorgenomen activiteit

De Hoofdingenieur-directeur (HID) van de Regionale Dienst Noord-Holland van Rijkswaterstaat heeft een coördinerende rol inzake kustzaken. De HID heeft het voornemen om in de periode 2008 t/m 2012 zand te winnen uit de Noordzee om te gebruiken bij het reguliere kustonderhoud en bij verbetering van enkele Zwakke Schakels in de kustverdediging.

Besluitvorming

Voor de zandwinningen op de Noordzee zijn ontgrondingsvergunningen nodig van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Voor ontgrondingaanvragen voor een winningslocatie groter dan 500 hectare of een aantal winningslocaties die tezamen 500 hectare of meer omvatten en die elkaars nabijheid liggen is o.g.v. onderdeel C, categorie 16.2 van het Besluit m.e.r. is bepaald dat deze m.e.r.-plichtig zijn.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Het Bevoegd Gezag beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt.

1. Een **transparante verkenning** van de selectie van de plangebieden, de indeling in cellen, de selectie van de cellen en het samenvoegen van resterende cellen tot wingebieden.
2. Een **meest milieuvriendelijke alternatief** (MMA). Elementen die daarbij een rol spelen zijn:
 - a. de winningstechniek
 - b. de locatiekeuze plangebieden en daarbinnen gesitueerde wingebieden;
 - c. de winningsdiepte;
 - d. het seizoen van winnen;
 - e. het jaar van winnen;
 - f. de mogelijkheden van rekolonisatie.
3. De **gevolgen voor de ecologie**, waarbij met name aan de orde moeten komen:
 - a. de effecten van vertroebeling, zowel op de primaire productie, de doorwerking hiervan hoger in de voedselketen, als direct op zichtjagers (vogels en vissen);
 - b. de verwachte snelheid van (her)ontwikkeling in en rondom de winplaatsen;
 - c. de mogelijke effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren;
 - d. de verstoring van fauna door seismisch onderzoek en de zandwinning (inclusief samenhangende vaarbewegingen);
 - e. de benodigde informatie voor de afweging in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, in ieder geval de informatie ten behoeve van de Oriëntatiefase van de Habitattoets.

- f. de benodigde informatie voor het eventueel aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet (met name de mogelijke verstoring van relevante vogels en zeezoogdieren).
4. Een duidelijk beeld van de leemten in kennis van de effecten en hoe voorzien wordt in het verkrijgen van nieuwe kennis in de vorm van een **evaluatieprogramma**. Geef daarbij aan hoe kennis wordt verkregen:
 - a. over de huidige situatie (nulmetingen);
 - b. over de gevolgen van de zandwinningen (vertroebeling, verstoring, rekolonisatie).
 5. Een zelfstandig leesbare **samenvatting**, die leesbaar is voor een brede doelgroep en die een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

3.1.1 Kustlijnbeheer en kustversterking

Presenteer in het MER het beleid van handhaving van de Basiskustlijn (BKL) en hoe dat in de praktijk tot nu toe is aangepakt door zand uit de Noordzee te suppleren. Geef tevens aan waar omwille van de veiligheid met voorrang kustversterkingsmaatregelen noodzakelijk zijn (Zwakke Schakels).

3.1.2 Winnen van suppletiezand

Beschrijf in het MER:

- waar welke hoeveelheden zand in voorgaande jaren voor de suppleties zijn gewonnen en welke totale hoeveelheden in 2008 tot en met 2012 nodig zullen zijn voor BKL en de kustverdediging. Presenteer – zo mogelijk – ook een indicatie of een ordegrrootte van de benodigde hoeveelheden suppletiezand in de na 2012¹. Geef per plangebied de bandbreedte aan van de te winnen hoeveelheden per jaar.
- welke zandsamenstelling vereist is voor de suppleties en de kustverdedigingswerken.

Relateer de te winnen hoeveelheden aan die van de zandwinning ten behoeve van de 2de Maasvlakte, Westerschelde Container Terminal en de zandwinning voor commerciële doeleinden.

3.2 Beleidskader

Toets het initiatief in het MER aan de beleidsmatige en wettelijke kaders. Behandel hierbij tenminste:

- *Natuurbeschermingswet 1998* (Nbw): Deze wet geldt sinds oktober 2005 en is de Nederlandse implementatie van de Habitat- en Vogelrichtlijn. Het gaat

¹ Geef ook aan of de stijgende zeespiegel in relatie tot het zekerstellen van het plaatareaal in het Waddengebied hierin is verdisconteerd. Als gas gewonnen gaat worden onder het Waddengebied vormen de extra suppleties ter aanvulling van de bodemdalingshotel in de kombergingen Pinkegat en Zoutkamperlaag een speciaal aandachtspunt

met name om de gebiedsbescherming van Natura2000. Centraal staat of er (significante) negatieve gevolgen kunnen optreden voor habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. De initiatiefnemer is van mening dat er winningen mogelijk zijn waarvan met zekerheid gesteld kan worden dat deze geen significante gevolgen zullen hebben op Natura2000-gebieden. Het Bevoegd Gezag vraagt dit te onderbouwen in het MER. Daarbij dienen overigens niet alleen de Nederlandse Natura2000-gebieden (waaronder de Waddenzee) te worden behandeld, maar ook de gebieden voor de Duitse en de Belgische kust;

- De *Nota Ruimte*, met de verdere uitwerking ervan in het *Integraal Beheerplan Noordzee 2015* (IBN2015). Voor het initiatief zijn belangrijk:
 - waar het initiatief gesitueerd is. Geef in het MER aan of de zoekgebieden voor zandwinning liggen binnen de territoriale zone alsook binnen de op IBN2015-kaart aangeduide kansrijke gebieden voor zandwinning.
 - dat het kabinet voornemens is in 2008 vier gebieden op de Noordzee aan te wijzen als Speciale Beschermingszone (SBZ) volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het gaat om de Kustzee (deels al aangewezen), Friese Front, Klaverbank en Doggersbank. Daarnaast worden deze vier gebieden, alsmede de Oestergronden, uiterlijk 2010 aangewezen als Marine Protected Area (MPA) in het kader van het OSPAR-verdrag. De Kustzee, Klaverbank en Doggersbank kwalificeren onder de Habitatrichtlijn (habitats, vissen, zeezoogdieren), de Kustzee en Friese Front (zeekoet, grote jager) onder de Vogelrichtlijn². Aanwijzing als MPA onder OSPAR vindt plaats op grond van o.a. het ecologisch belang voor soorten en habitats, en vanwege een hoge natuurlijke biodiversiteit; in het Nederlands Continentaal Plat is met name de hoge benthos-biomassa van belang. Op voorhand valt niet uit te sluiten dat de toekomstige beschermde gebieden, vooral de zuidelijk gelegen Kustzone en het Friese Front, via externe werking beïnvloed kunnen worden door de zandwinning. Om te voorkomen dat aanwijzing als beschermd gebied door ruimtelijke ingrepen (incl. externe werking) onmogelijk wordt, zullen vergunningplichtige activiteiten getoetst worden conform het integraal afwegingskader voor gebieden met bijzondere ecologische waarden³. Dit beschermingsregime geldt totdat na aanwijzing als SBZ en/of MPA het afwegingskader van de natuurbeschermingswet 1998 van kracht wordt. Voor m.e.r.-plichtige activiteiten betekent dit dat initiatiefnemer in het MER dient na te gaan of en zo ja welke externe effecten op de natuurlijke kenmerken van de toekomstige SBZ's en MPA's aan de orde (kunnen) zijn. Geef aan welke winningen liggen in de nabijheid van deze gebieden en welke consequenties dit heeft voor de zandwinning;
 - het integrale toetsingskader:
 1. definiëren ruimtelijke claim;
 2. voorzorg;
 3. nut en noodzaak;
 4. locatiekeuze en ruimtegebruik;
 5. beperking van effecten en compensatie.
- *Tweede Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee* (RON 2): Hierin staan aanvullende voorwaarden voor kleinschalige (reguliere) winning (minder

² Zie het rapport 'Gebieden met bijzondere ecologische waarden op het Nederlands Continentaal Plat (www.noordzeeloket.nl/ibn/achtergrondinformatie).

³ Zie verder hoofdstuk 6 van het Integraal Beheersplan Noordzee 2015 (www.noordzeeloket.nl/ibn).

dan 10 miljoen m³): “de zeebodem mag maximaal 2 meter verdiept worden (in vaargeulen 5 meter)” en “herhaalde reguliere winning op dezelfde winlocatie welke al eens 2 meter is verdiept is toegestaan maar wordt beschouwd als een diepere winning”. Bij grootschalige ontgrondingen (meer dan 10 miljoen m³) buiten de NAP doorgaande -20 meterdieptelijn en de 2 kilometerlijn kan er volgens het RON2 dieper gewonnen worden.

- Het beleid omtrent schaarse bouwgrondstoffen, met name de mogelijkheid voor gecombineerde winning van beton- en metselzand: Geef in het MER nader aan welke status de bouwgrondstoffentoets van de *Nota Ruimte* heeft⁴ en welke betekenis dit heeft voor de suppletiezandwinningen.
- Geef in het MER aan wat de status is van de *ICES Guidelines for the management of marine sediment extraction*, die zijn geformuleerd in het kader van OSPAR, en wat dit betekent voor het initiatief.

3.3 Te nemen besluit(en)

Voor het initiatief zijn ontgrondingsvergunningen nodig. Geef in het MER aan welke overheidsinstantie bevoegd gezag is. Geef tevens aan of voor iedere locatie afzonderlijk ontgrondingsvergunningen zijn beoogd, of dat het gaat om een ‘collectieve’ vergunning. Geef tevens aan of er vergunningen nodig zijn in het kader van de Nbw en Ffwet.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Selectie plangebieden, wingebieden en wincellen

Beschrijf en onderbouw de selectie van de plangebieden binnen het zoekgebied en de indeling van het plangebied in cellen. Doe dit mede op basis van zo gedetailleerd mogelijke (kaart-)informatie over lokaal aanwezige ecologische waarden, zandsamenstelling en slibgehalten. Geef helder aan welke cellen bij voorbaat zijn uit te sluiten vanwege ‘harde’ restricties (negatieve selectie). Denk daarbij aan kabels, buisleidingen, olie- en gaswinning, archeologische vondsten (o.a. waardevolle scheepswrakken), scheepvaartroutes, ankerplaat-sen. Beoordeel de overgebleven cellen door middel van een goed onderbouwde quick scan en beschrijf de wijze van samenstellen van de als positief beoordeelde cellen tot wingebieden die in het MER vervolgens gedetailleerd zullen worden beoordeeld.

Geef aan:

- in welke mate de zandbehoefte per kustvak sturend is geweest voor de selectie van de plangebieden;

⁴ In de *Nota Ruimte* staat hierover:

- “de effecten op de bouwgrondstoffenvoorziening moeten worden betrokken in de afweging;
- er moet rekening worden gehouden met de geologische voorkomens van schaarse bouwgrondstoffen als beton- en metselzand, grind, kalksteen, klei voor de grofkeramische industrie en zilverzand, om zo de winningmogelijkheden voor toekomstige generaties niet te belemmeren;
- er moet worden afgewogen of in combinatie met andere functies winning van oppervlakedelfstoffen mogelijk is (multifunctionele winning). Hierbij wordt het dieper maken van de ontgraving dan strikt noodzakelijk is voor de gewenste functie of eindbestemming niet uitgesloten”.

- wanneer sprake is van hergebruik van ecologisch nog niet herstelde winlocaties die eerder zijn gebruikt⁵.

4.2 Voorgenomen activiteit en alternatieven

Beschrijf en motiveer de voorgenomen exploratie- en winningstechnieken.

Er dient in ieder geval in het MER een meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) te worden ontwikkeld. Het MMA moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- technisch haalbaar zijn;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Het Bevoegd Gezag onderschrijft dat het belangrijkste thema binnen het MMA het beperken van aantasting van natuurwaarden is. Voor natuur zijn de belangrijkste factoren:

- Winningstechniek: ga daarbij na of naast de sleepzuiger (eventueel lokaal) zogenaamde onderwinning (of sub-o-suctie) mogelijk is. Deze techniek heeft als voordeel dat er minder verstoring van oppervlakkige bodemlagen plaatsvindt.
- Locatiekeuze plangebieden en daarbinnen gesitueerde wingebieden: hierbinnen zijn verschillende elementen aanwezig:
 - vanwege bijvoorbeeld geluid dient in MMA-verband voldoende afstand tot de in de Natura2000-gebieden gelegen rustgebieden in acht te worden genomen;
 - geen zandwinningen ter plaatse van voorkomens van levende schelpenbanken, voorkomens van concentraties verstorings-gevoelige beschermde soorten (sommige vissen, alle zeevogels, alle zeezoogdieren) en arealen waar een relatief hoog slibgehalte voorkomt in de zandfractie⁶ dan wel een kleine korrelgrootte voorkomt;
 - het samenstellen van de als positief beoordeelde cellen tot wingebieden.
- Winningsdiepte: alhoewel het RON2 dit in principe niet propageert voor kleinschalige winningen, kan dieper winnen (dieper dan 2 meter) in het kader van MMA nuttig blijken. Dit omdat minder zeeoppervlak wordt aangetast (efficiënt ruimtegebruik), waardoor minder bentische organismen worden vernietigd die met name in de bovenste 30 centimeter van de bodem leven. Een nadeel van dieper winnen kan de trager verlopende rekolonisatie zijn.

⁵ Hergebruik van locaties kan negatieve gevolgen hebben voor het ecologisch herstel van deze locaties. Weeg dit af tegen de voor- en nadelen van zandwinning op nieuwe locaties.

⁶ Winning van relatief slibarm zand geeft een beperkte slibpluim (vertroebeling) en heeft dus weinig negatieve effecten op de primaire productie. Recent is overigens bekend geworden dat aan slibdeeltjes gebonden gifstoffen (dioxines, PCB's, furanen) waarschijnlijk een hoofdrol hebben gespeeld bij het uitsterven van de paling (zie: A.P.Palstra, V.J.T. van Ginneken, A.J.Murk & G.E.E.J.M. van den Thillart: *Are dioxin-like contaminants responsible for the eel (Anguilla anguilla) drama?* in: *Naturwissenschaften*. 2006 Mar; 93(3):145-148). Zeker in zoekgebieden die liggen aan de mondingen van Rijn, Maas en Schelde zijn hoge concentraties aan slib gebonden gifstoffen te verwachten, zodat ook om die reden in MMA-verband gezocht zou moeten worden naar slibarm suppletiezand.

- Seizoen van winnen: mogelijk zijn bepaalde seizoenen te prefereren in relatie tot paaiplaatsen en opgroeigebieden (kinderkamerfunctie) langs de kust, en het voorkomen van wintergasten⁷.
- Jaar van winnen: in 2008 en 2009 worden relatief grote hoeveelheden zand gewonnen. Mogelijk kan het uitsmeren van deze piekwinningen over meerdere jaren milieuwinst opleveren.
- Rekolonisatie: mogelijk kunnen locaties gekozen worden waar een snelle rekolonisatie mag worden verondersteld. Beschouw in dit verband de mogelijkheden en voor- en nadelen van strokenwinning⁸.

5. REFERENTIE

De huidige situatie inclusief de autonome ontwikkeling kan dienen als referentie, waartegen de effecten van de alternatieven kunnen worden afgezet. Dit houdt in: voortzetting van BKL en kustverdediging, conform het beleid in uitvoering of reeds voorgenomen beleid, zonder de onderhavige zandwinningen. Neem bij de vaststelling van de autonome ontwikkeling in ieder geval de effecten mee van de aanleg van de 2de Maasvlakte, de Westerschelde Container Terminal, de offshore windparken, de commerciële zandwinningen en de zandwinning ten behoeve van de compensatie van eventuele bodemdaling in de Waddenzee als gevolg van gaswinning.

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het zoekgebied, inclusief de autonome ontwikkeling volgens vigerend beleid. In de beschrijving dient ingezoomd te worden op de te kiezen plangebieden, waarbij de plangebieden onderling worden vergeleken om onderscheidende verschillen te kunnen duiden. Het gaat daarbij vooral om:

- de ecologische waarden. Geef duidelijk begrensd op kaart aan: de Natura-2000-gebieden, de ecologische hoofdstructuur, de ecologische waardevolle en kwetsbare gebieden en de gebieden met hogere biodiversiteit;
- de beschermde soorten;
- bodemorganismen, inclusief bodemvissen;
- de functie van de banken en de bewegende zandribbels in het morfo-logische systeem en de mogelijke ecologische betekenis ervan. Hierbij is speciale aandacht nodig voor de Zeeuwse banken;
- een 'visserij-gebruikskaart' van het gehele studiegebied;
- de ligging van, alsmede de veiligheidszones langs bestaande of geplande kabels en transportleidingen en olie- en gaswinningsplaatsen;
- waar zich in het studiegebied archeologische, cultuurhistorische (zoals scheepswrakken) en aardkundige waarden (zoals combinatie van verschillende morfologische vormen (banken + ribbels) met andere habitats) kunnen bevinden.

Geef duidelijk aan waar reeds zand gewonnen is in de afgelopen jaren of momenteel wordt. Geef ook aan welke (toekomstige) activiteiten naar verwachting zullen interfereren met de beoogde suppletiezandwinningen.

⁷ Onder de wintergasten bevinden zich onder andere de duikers, die opgenomen zijn in de Annex I van de Vogelrichtlijn.

⁸ Ga ook na of de oriëntatie van die stroken kan bijdragen aan een spoedig herstel.

6. MILIEUGEVOLGEN⁹

6.1 Algemeen

Beschrijf per wingebed de milieugevolgen van de zandwinning voor de totale bandbreedte in te winnen hoeveelheden (minimale, meest waarschijnlijke en maximale hoeveelheid). Geef steeds de ruimte- en tijdschaal aan waarop de effecten optreden, als ook de mogelijke mitigerende maatregelen en de mate waarin de effecten interfereren met die van andere activiteiten op de Noordzee. Geef een zo kwantitatief mogelijke beschrijving van de milieueffecten. Gebruik bij de effectbeschrijving zoveel mogelijk ook de resultaten van het monitoring- en evaluatieprogramma dat is gestart bij de zandwinning 2007.

6.2 Bodem, morfologie, water

Geef inzicht in de gesteldheid van bodem, de geomorfologie en de waterkwaliteit voor, tijdens en na de winning, in het bijzonder in verband met de ecologische effecten die daarmee samenhangen. Ga per effect in op de (on)omkeerbaarheid, hersteltijd en mate van herstel. Besteed aandacht aan de invloed op:

- lokale korrelgrootte(verdeling), slibgehalte en organische stofgehalte;
- de lokale stromingen, golf-, zand- en slibbeweging en de aan-/afwezigheid van zandribbels en banken;
- de mate van opwerveling van en vertroebeling door slib en zand tijdens het winnen;
- de mate van afzetting van dit zand en slib in de omgeving van de winplaats (ruimteschaal van de processen);
- de waterkwaliteit (doorzicht, lichtdoordringing, zuurstofgehalte);
- de mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgroning op de morfologische ontwikkelingen en sedimentologische samenstelling van zeebodem, kust en Waddenzee.
- het mogelijk vrijkomen van gifstoffen uit opgewerveld slib.

6.3 Natuur

6.3.1 Ecologische effecten

Geef de ecologische effecten aan van de winning en van de veranderde bodemsamenstelling na de winning. Besteed ten minste aandacht aan:

- effecten op het pelagische ecosysteem, waaronder de effecten van extra vertroebeling op primaire en secundaire productie, op algensoorten-samenstelling, op zichtjagers en op vissenlarven en -eieren, op paaiplaatsen en kinderkamers;
- effecten op stapelvoedsel, zoals bodemdieren en vissen;
- de mogelijke doorwerking voor predatoren, met name roofvissen, vogels en zeezoogdieren;
- (rust)verstoring van (avi)fauna;
- de mogelijke effecten van (onderwater-)geluid op zeezoogdieren en zeevogels. Indien exploraties seismisch plaatsvinden, dan dient ingegaan te worden op de schade die dit kan hebben voor zeezoogdieren;

⁹ In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke milieugevolgen in het MER aandacht verdienen. In het MER moet gebruik gemaakt worden van de door OSPAR aanbevolen *ICES Guidelines for the management of marine sediment extraction* waarin een overzicht gegeven wordt van de in het MER te behandelen aspecten.

- de mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgraving op de ecologische ontwikkelingen van zeebodem, kust en Waddenzee;
- de snelheid van ecologische (her)ontwikkeling in en rondom de winplaats na winning (lengte herstelperiode).

Speciale aandacht is nodig voor de gevoelige locaties: ga in op eventuele verschillen van winningen in verschillende seizoenen.

6.3.2 Informatie voor de toetsing aan de Natuurbeschermingswet

Ingegeven door wetgeving en jurisprudentie, is in de besluitvormingspraktijk het afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 een bepalende factor geworden voor projecten die van invloed kunnen zijn op beschermde natuur in het Natura2000-netwerk. Kenmerkend aan dit afwegingskader is dat de overgelegde informatie voldoende gedetailleerd, volledig en actueel moet zijn om de vergunningverlener (Ministerie van LNV) in staat te stellen om te beoordelen of het initiatief van invloed kan zijn op de instandhoudingsdoelen.

Wil een project doorgang kunnen vinden, dan is het eerst belangrijk om in de Oriëntatiefase uitsluitel te krijgen omtrent mogelijke significante gevolgen. Als daar uitkomt dat er zeker geen negatieve gevolgen zullen zijn, dan is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Als daar uitkomt dat er wel gevolgen zijn, maar dat die met zekerheid niet significant zullen zijn, dan volgt de Verslechterings- en Verstoringstoets. Indien in de Oriëntatiefase significante gevolgen niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten, dan moet een Passende Beoordeling op grond van de Nbw hierover uitsluitel geven. Indien dit aangeeft dat niet met zekerheid significante gevolgen zijn uit te sluiten, dan volgen de zogenaamde ADC-criteria¹⁰. Hierin moet worden vastgesteld of het plan gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het Natura2000-gebied; hiervoor zijn (concept-) instandhoudingsdoelen geformuleerd. In de praktijk is de lijn ontwikkeld dat het MER de informatie geeft om de afweging in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 te kunnen maken. In het MER dient in ieder geval de informatie ten behoeve van de Oriëntatiefase van de Habitattoets opgenomen te worden.

Geef daarom in het MER aan welke habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden mogelijk (via externe werking) beïnvloed kunnen worden door het voornemen. Presenteer en onderbouw de verwachte effecten door de activiteit in het MER. Hierbij is ook inzicht nodig in de cumulatieve effecten door andere activiteiten.

6.4 Cumulatieve effecten

Beschrijf de cumulatieve effecten die kunnen ontstaan door andere activiteiten (andere zandwinningen waaronder bijvoorbeeld die voor de 2de Maasvlakte, Westerschelde Container Terminal en commerciële zandwinningen, maar ook andere menselijke activiteiten in het gebied zoals bijvoorbeeld de bodem-beroerende visserij, winning van windenergie, storten van baggerspecie, olie- en gaswinning en de effecten van zandsuppletie voor de kust).

¹⁰ Bepalen of er reële Alternatieven zijn (het kan ook gaan om een andere locatie), bepalen of er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn; als het plan toch doorgang vindt, dan dient vooraf Compensatie van natuur gerealiseerd te zijn.

Bij de beschrijving van de cumulatieve effecten kan niet alléén volstaan worden met het beschrijven van de effecten van de activiteiten die gelijktijdig worden uitgevoerd, maar moeten ook de effecten van elkaar in de tijd opvolgende gelijksoortige en andere activiteiten worden beschouwd. Dit geldt bijvoorbeeld voor onderwatergeluid, zichtverstoring, vertroebeling, aantasting bodemmorfolgie, zandtransporten en bodemmorfolgie.

6.5 Overige gevolgen

Geef aan:

- in welke mate de winning tijdens en na de uitvoering effecten heeft voor de visserij op en in de omgeving van de winplaatsen;
- welke effecten kunnen optreden op het onder water gelegen culturele erfgoed;
- welke gevolgen kunnen bestaan voor kabels en leidingen;
- welk risico van aanvaring kan optreden;
- welke gevolgen optreden voor andere gebruiksfuncties.

7. OVERIGE ONDERDELEN VAN HET MER

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'vorm en presentatie van het MER' en 'samenvatting van het MER' verwijst het Bevoegd Gezag naar de wettelijke voorschriften.

Gezien de vele activiteiten die op de Noordzee op de rol staan en de mogelijk grote hiaten in kennis over (de effecten op) het Noordzeesysteem, vraagt het Bevoegd Gezag speciale aandacht voor het monitoring- en evaluatieonderzoek. Zij adviseert:

- nuttig gebruik te maken van onderzoeken die beschikbaar zijn of komen bij andere ontwikkelingen zoals de ecologische nulmetingen ten behoeve van de Tweede Maasvlakte, windturbineparken en de zandwinning 2007;
- een specificatie te geven van de benodigde meetgegevens voor de evaluatie op te nemen. Beschouw daarbij in ieder ;
 - de lokale effecten van overflow en de grootschalige slibpluim;
 - de verandering in het foerageergedrag van vogels;
 - opvulsnelheid van de winsleuven en de rekolonisatie van de putten in de praktijk;
 - de effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren.
- specifiek aandacht te geven aan de wijze waarop de T₀-situatie zal worden vastgelegd en hoe het meetprogramma er tijdens en na de winning zal uitzien. Geef aan hoe zal worden voortgeborduurd op het monitoring- en evaluatie-onderzoek voor de zandwinning 2007.

Aanbevolen wordt om de resultaten van de monitoring als leeronderzoek voor volgende zandwinningen te gebruiken.

BIJLAGE 1

Reacties Bevoegd Gezag op advies

De richtlijnen voor de winning van suppletiezand Noordzee 2008 t/m 2012 zijn in belangrijke mate conform het door de Cie MER uitgebrachte Richtlijnenadvies vastgesteld. Een gedeelte van Hoofdstuk 6.3.2 inzake de cumulatieve effecten is als een apart hoofdstuk 6.4 "Cumulatieve effecten" toegevoegd. In aansluiting daarop is het hoofdstuk "Overige gevolgen" hoofdstuk 6.5 geworden.

Advies van de wettelijke adviseurs

Van de wettelijke adviseur, het Ministerie van VROM is geen advies ontvangen.

Van de wettelijke adviseur, het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel is geen advies ontvangen.

BIJLAGE 2

NOTA VAN ANTWOORD

De nummering bij de reacties van het Bevoegd Gezag verwijst naar de betreffende paragraaf in de richtlijnen

Volgnummer: 1		Afzender: Zeehaven IJmuiden Drs. P.H.L.M. van de Meerakker Postbus 541 1970 AM IJMUIDEN	
Kernpunt(en) van de inspraak:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Zeehaven IJmuiden staat positief tegenover de winning van zand op de Noordzee ten behoeve van de suppletie van de Nederlandse kust. Wij verzoeken u ons op de hoogte te houden van de verdere ontwikkelingen met betrekking tot de ontgrondingsvergunning.		Alle middels de inspraak verkregen reacties alsmede de reacties van het Bevoegd Gezag daarop inclusief de besluiten inzake de ontgrondingen worden aan de degenen die hebben gereageerd toegezonden.	

<p>Volgnummer: 2</p>	<p>Afzender: Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten Drs. P. Stassen Postbus 1600 3800 BP AMERSFOORT</p>
<p>Kernpunt(en) van de inspraak:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 De archeologische database van de RACM bevat reeds diverse locaties in het zoekgebied die mogelijk een (cultuur)historische of archeologische waarde hebben. De Indicatieve Kaart Archeologische waarden (IKAW) geeft voor de zone voor de Zuid-Hollandse en Zeeuwse kust een hoge en middelhoge verwachting. Deze gegevens zijn voor de effectenbepaling zeker bruikbaar, maar leveren een onvoldoende nauwkeurige indicatie over de mogelijke aanwezigheid van archeologica. Daarom adviseren wij om voorafgaande aan de bepaling van de plangebieden een archeologische bureaustudie te laten uitvoeren. Aan de hand van deze bureaustudie zal het mogelijk worden om eventuele archeologische aandachtsgebieden en/of objecten met een archeologische waarde vast te stellen. Vervolgens kunnen voor deze gebieden nadere voorwaarden ten aanzien van zandwinning worden gesteld, zodat behoud van de archeologische waarden kan worden gegarandeerd. Eventueel kan op basis van deze studie worden besloten om bepaalde locaties van zandwinning uit te sluiten.</p>	<p>Op basis van vigerend beleid vindt zandwinning op de Noordzee hoofdzakelijk plaats zeewaarts van de doorgaande -20 m NAP lijn waarbij aantasting van de (cultuur)historische of archeologische waarde waarden mogelijk is. Op voorhand is echter niet duidelijk waar die waarden zich bevinden. Op basis van de Indicatieve Kaart Archeologische waarden (IKAW) is o.a. informatie beschikbaar waarbij voor de zone voor de Zuid-Hollandse en Zeeuwse kust een hoge en middelhoge verwachting bestaat over de ligging van scheepswrakken. Met de keuze van de deelgebieden wordt hiermee rekening gehouden. Zodra de potentiële wingebieden bekend zijn zullen deze aan het RACM. ter toetsing/advisering van de archeologische waarden c.a. worden aangeboden.</p> <p>5 en 6.5 tweede bullit</p>
<p>2 Naast aandacht voor verzachtende maatregelen voorafgaand aan en tijdens de zandwinning, vraag ik u om in het MER aandacht te besteden aan de indirecte effecten van de zandwinning op het behoud van archeologische waarden. Ik doel hierbij op de hydromorfologische veranderingen die in de periode na de zandwinning plaatsvinden en die het behoud van aanwezige archeologische waarden in de zandwingebieden en de naaste omgeving kunnen bedreigen. Deze effecten zullen moeten worden vastgelegd aan de hand van monitoring. Afhankelijk van de aard van het effect zullen er, ingeval het gaat om een object met een vastgestelde archeologische waarde, verzachtende maatregelen moeten worden genomen.</p>	<p>6.5 tweede bullit</p> <p>Zoals bekend vindt voorafgaande aan de daadwerkelijke zandwinning (het gebied is in coördinaten vastgelegd) o.a. met de side scan sonar een monitoring plaats naar de archeologische waarde van objecten tijdens de T0-opname. In de vergunningen zijn voorwaarden opgenomen inzake het aantreffen, melden en mijden van archeologische waarden.</p>

<p>Volgnummer: 3</p>	<p>Afzender: Productschap Vis de heer H.C. Demkes Postbus 72 2280 AB RIJSWIJK ZH</p>
<p>Kernpunt(en) van de inspraak:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 Het winnen van zand en grind uit de Noordzee zal de komende jaren aanzienlijk toenemen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het feit dat jaarlijks meer zand nodig is voor onder andere kustverdediging en bouwgrondstoffen en anderzijds om landuitbreiding (aanleg Tweede Maasvlakte) mogelijk te maken. De visserijsector maakt zich zorgen over mogelijke (cumulatieve) negatieve effecten van zand- en grindwinning in de Noordzee op bodemdieren, paai- en opgroeigebieden en vislarven en pleit voor uitgebreid wetenschappelijk onderzoek. In het MER voor de periode 2008 - 2012 dient uitvoerig aandacht en uitvoering te worden gegeven aan de aanbevelingen uit het door het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) uitgebrachte rapport "Cumulatieve effecten van kustingrepen" (RIKZ 2003.042). Vooral het feit dat het RIKZ stelt dat door een wijziging van de richtlijnen voor de zandwinning de (cumulatieve) schade aan bentische levensgemeenschappen kan worden gereduceerd met 80%, achten wij zodanig belangrijk dat hieraan een hoge prioriteit moet worden toegekend bij toekomstige zandwinning uit de Noordzee.</p>	<p>De richtlijnen hebben alleen betrekking op het winnen van zand voor kustsuppleties.</p> <p>2.3 en 6.3.1</p> <p>De aanbeveling in het aangehaalde RIKZ-rapport gaat over het verschil in schade aan bentische leefgemeenschappen bij winning van slechts enkele decimeters oppervlakesediment ten opzichte van winning tot 2 meter. De schade bij de laatste manier van winnen is ongetwijfeld een stuk kleiner dan bij de eerste manier.</p>
<p>2 In het MER moeten per soort de effecten worden beschreven op alle voorkomende vissoorten in de zandwingebieden. Ook moet per vissoort worden aangegeven wanneer er onvoldoende gegevens zijn om de effecten aan te kunnen geven. Het is hierbij belangrijk om rekening te houden met het feit dat bijvoorbeeld platvissen, zoals Tong en Schol, een natuurlijk vluchtgedrag vertonen door niet weg te zwemmen, maar door zich juist in of op de zeebodem te verbergen (ingraven). Daarnaast dient in het MER aangegeven te worden wat de effecten zijn van (verhoogde) concentraties slibgehaltes zijn op vislarven. Er moet wetenschappelijk onderzoek worden uitgevoerd naar de gevolgen van zandwinning voor vislarven. Hierbij dient rekening te worden gehouden met paaiperiode, paaiplaatsen en opgroeigebieden.</p>	<p>2.3, 4.1, 4.2, 5, 6.3.1 en 6.5 eerste bullit</p>

3 In het MER dient een duidelijke beschrijving te worden opgenomen van de cumulatieve effecten met andere projecten van zandwinning, zoals de Tweede Maasvlakte, alsmede de mogelijke effecten van zandwinning voor het Waddengebied vanuit gebieden die dicht tegen het Waddengebied aan zijn gelegen.

6.2, 6.3 en 6.4

Volnummer: 4	Afzender: Waddenvereniging de heer, mevrouw R. Haring Droogstraat 3 8861 SR HARLINGEN
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag:
<p>1 De startnotitie MER beschouwt de winning van suppletiezand langs de Noordzeekust terecht als één geheel. De Waddenvereniging is van mening, dat het beter is, het totaal van de kustverdediging, dus zowel de winning van zand als het suppleren, als één project te beschouwen. Door dit als één geheel te beschouwen, zal uit het MER ook duidelijker blijken wat de cumulatieve effecten zijn van beide activiteiten.</p> <p>Overigens zullen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 toch beide activiteiten in beschouwing moeten worden genomen.</p>	<p>De uitvoering van de zandsuppleties betreft het onderhoud aan de kust en is o.g.v. artikel 2 van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken (Wbr) niet vergunningplichtig. Deze activiteit wordt niet genoemd in onderdeel C van de bijlage bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994 en is derhalve niet m.e.r.-plichtig.</p> <p>Voor het onderhoud aan de diverse kusten is gekozen voor een zandsuppletie met zand afkomstig uit de Noordzee die o.g.v. de Ontgrondingenwet wel vergunningplichtig is. De te verlenen vergunning is een m.e.r.-plichtig besluit o.g.v. Categorie 16.2 van het Besluit milieueffectrapportage als het winoppervlak > 500 ha. of >10.000.000 m³.</p> <p>Per oktober 2005 vigeert de gewijzigde Natuurbeschermingswet van 1998. Het Ministerie van Landbouw, Natuur Voedselkwaliteit is Bevoegd Gezag.</p>
2 Maak in het MER duidelijk of er voor deze activiteit een vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 en zo nee, waarom niet. Dit betekent, dat in het MER in ieder geval het gehele afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 zal moeten worden doorlopen in het MER.	6.3.2
3 Besteed in het MER voldoende aandacht aan de cumulatieve effecten met andere projecten, zoals de commerciële zandwinning in de Noordzee, de visserij, mijnwinning en dergelijke.	6.4
4 Op 22 mei 2006 hebben de Stichting De Noordzee, Stichting Duinbehoud en de Waddenvereniging een zienswijze ingediend naar aanleiding van de startnotitie MER voor de winning van suppletiezand Noordzee 2007. De in die brief aangevoerde punten zijn voor dit project in nog sterkere mate van toepassing. De Waddenvereniging verwijst kortheidshalve naar die zienswijze, die als hier ingelast kan worden beschouwd en gaat er van uit dat in het MER aan deze punten aandacht wordt geschonken.	De eerder ingebrachte zienswijzen komen in deze richtlijnen wederom aan bod.
5 In het MER dient ook een meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) opgenomen te worden. Indien er beperkingen zijn in de keuze van het MMA dienen deze in het MER gemotiveerd te worden. Uit het MER voor de winning in 2007 is bijvoorbeeld zonder nadere motivering de keuze van wijze van winning	2.2 en 4.2

<p>beperkt tot de standaard sleephopperzuiger en zijn op dat punt mogelijke alternatieven buiten beschouwing gebleven.</p>	
<p>6 De commissie MER heeft in haar advies over de startnotitie winning suppletiezand Noordzee 2007 een groot aantal punten aangedragen, waar in de MER voor die winning zou moeten worden ingegaan. Ook deze punten gelden in versterkte mate voor het MER voor de winning in de periode 2008-2012. Uit de onderhavige startnotitie blijkt niet, dat al deze punten worden overgenomen, terwijl dat wel zou moeten. Voorzover nodig, maakt de Waddenvereniging die punten tot de hare en kunt u die als hier ingelast beschouwen.</p>	<p>In deze richtlijnen zijn deze punten meegenomen.</p>

Volgnummer: 5		Afzender: de heer D.P. Raar Pimpelmeestraat 30 1826 KS ALKMAAR	
		Mede namens : erfgenamen W. Siewertsen	
Kernpunt(en) van de inspraak:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Wij zijn een zeer groot voorstander van strandsuppleties, op voorwaarde dat uit de onderzoeken/milieu-effectrapportage inderdaad blijkt dat de bestaande kustlijn en de stabiliteit van de 'Hondsbosscse zeewering' tenminste behouden blijft en dat deze bij voorkeur verbeterd. Tevens hopen wij dat u daarbij een methode hanteert waarbij het zand langdurig blijft liggen en niet door stromingen vrijwel direct weer terugspoelt in de zee.		Het belangrijkste uitgangspunt van het Nederlandse kustbeheer is dat het kustfundament in tact blijft. Zand suppleren op plaatsen waar de kustlijn de neiging heeft om landwaarts te verschuiven is een vast onderdeel van de kustlijn-zorg. Berekeningen hebben aangetoond dat jaarlijkse zandsuppleties voldoende zijn om de kustlijn op z'n plaats te houden en dat deze methode –ook op langere termijn- veel goedkoper is dan het aanleggen en onderhouden van harde zeeweringen zoals dijken of betonconstructies. Het MER "Winning suppletiezand Noordzee 2008 t/m 2012" dient ter onderbouwing van de te nemen besluiten voor het winnen van dergelijk zand uit de Noordzee.	